

Proč nebyly v Čechách waldorfské školy zrušeny

Tomáš Feřtek

Adresář základních, středních a mateřských škol, waldorfských tříd na běžných školách a iniciativ, které chystají waldorfskou školu, čítá v Čechách a na Moravě čtyřicet osm položek (podrobněji - <http://www.iwaldorf.cz/skoly.php?menu=sko-vse>)

Když to srovnáme s celkovým počtem zhruba 6000 základních a středních škol, není to nijak závratné číslo, ale pořád to znamená, že waldorfské školství je v České republice nejvýraznější alternativou hlavního proudu vzdělávání. Samozřejmě že za těch dvacet dva let (první waldorfská škola vznikla v Písku v roce 1990) se objevila spousta námitek proti waldorfskému způsobu vzdělávání. Tady je jejich stručný výčet i s odpověďmi.

Ty počáteční líčily waldorfské školství jako zpátečnické, dobré snad pro postižené děti a ty, které nechtějí mít s moderním světem nic společného a chtějí se celoživotně rýpat v zahrádce a tlouct na tamburínu. Prostě podivnost.

Jenže jak postupně vznikaly během devadesátých let waldorfské základky jedna za druhou, zjišťovali právě ti rodiče, kteří hledali v tehdy velmi zatuhlém školství pedagogiku, která by jejich dítě alespoň trochu rozvíjela, že jedna z mála reálných alternativ je právě waldorfská škola. Přitom nešlo o drahou a uzavřenou školu jen pro chytré děti z bohatých rodin. Prostě se tu už tehdy začaly dělat věci, k nimž i ty progresivnější běžné školy začaly směřovat o pět deset let později. Tím se pověst „škol pro postižené“ rozplynula poměrně rychle. Kromě jiného třeba proto, že na waldorfské škole v Příbrami tehdy působila velmi respektovaná rodina hudebníků (Jaroslav Krček je v oboru vážné, historické a lidové hudby opravdu hvězdné jméno), takže tam měli školní kapelu, jejíž „tlučení na tamburínu“ dosahovalo evropských parametrů. Nad tím lze vyjadřovat opovržení jen těžko.

Další vlna námitek přišla s tím, že to není školství vhodné pro moderní dobu. Že je to nevědecký směr, děti se učí steineriánské bludy, jsou tu zakázané počítače a technika vůbec.

To jsme někde v druhé polovině devadesátých let, kdy waldorfské školy přežívaly z hlediska zákona v rámci experimentu. Tyhle námitky sice existovaly, ale nevzbuzovaly velkou diskusi. Kromě jiného proto, že tehdy byl děkanem Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy profesor Zdeněk Helus (dodnes je proděkanem), příznivec waldorfské pedagogiky, který o ní pravidelně mluvil jako o velké pedagogické inspiraci. Navíc prohlubování znalostí ve vývojové psychologii ukázalo, že opatrnost v rozhodnutí, kdy posadíme dítě k počítači a kdy ho necháme napospas technice, je rozhodně na místě. A chybu dělají spíš ti, kteří mají pocit, že ideální je vzdělávat děti u počítače už od mateřské školy. Vyučování „steineriánských bludů“ se samozřejmě občas probíralo, ale většinou skončilo konstatováním, že mezi případným antroposofickým přesvědčením některých učitelů a výukou je jasná hranice. Kromě toho waldorfské školy měly už první absolventy a prokázalo se, že jsou se zbytkem studentské populace ve všech směrech zcela kompatibilní.

Fakticky tedy zbyl poslední a nejdéle přežívající okruh námitek. Waldorfské školy jsou možná vlídné a pro rodiče a děti příjemné, ale mnoho se tam toho dítě nenaučí.

Rozumný rodič by ho tam nedal, je to škola pro bláznivé alternativce.

Tady přišel podstatný argument nedávno a je dosti paradoxní. Waldorfské školy obecně jsou velmi rezervované k plošnému testování, včetně v Čechách loni zavedené státní maturity.

Takže bylo trochu překvapení, když ministerstvo školství zveřejnilo nejúspěšnější školy v prvním ročníku maturit a pražské Waldorfské lyceum se umístilo jako první mezi odbornými školami (76. v celkovém pořadí všech škol, další odborná škola byla na 189. místě). I kdybychom ho započítali mezi gymnázia, znamená to, že je zcela srovnatelné s těmi nejlepšími. Tedy alespoň v těch parametrech, které umí změřit státní maturita, a v tomhle směru ji nepřeceňujme. Podobně se umístilo na prvním místě v kraji například i Semilské waldorfské lyceum.

Po dvaadvaceti letech se dá říct, že waldorfské školství je v České republice plně integrovaný okrajový pedagogický směr. Samozřejmě, že pořád se setkáte s výtkami obviňujícími školy ze sektářství a indoktrinace dětí antroposofií, ale proti tomu je nejúčinnější obranou poukaz právě na mnohost a různost waldorfských škol. Za těch dvacet let prošlo waldorfské školství rychlým vývojem a dospělo ke značné rozrůzněnosti. Od škol blízkých původním Steinerovým představám po zcela „sekularizované“. Něco takového by skutečná „sekta“ rozhodně nepřipustila. A nahlédnutí do pedagogických sborů ukazuje, že spíš než přesvědčené antroposofy tu najdete přesvědčené pedagogy, kteří prostě hledají školu, kde by mohli dělat svou práci tak, jak si vysnili. A tady mohou.

Problémy na waldorfských školách samozřejmě najdete. Sem tam příliš „svatého“ učitele, nedostatky v organizaci, hádku v pedagogickém sboru, která dlouhodobě ovlivňuje život školy. Ale i s těmito výtkami pořád platí, že waldorfské školy jsou ty, kde se proměna a reforma školství před očima děje a přináší výsledky, zatímco na většině českých a moravských škol se o ní jen mluví.

Píšu tenhle blog především pro slovenské publikum, protože ministerstvo školství se chystá, ovlivněno slovenskými kritiky waldorfského školství, tamní jedinou základní školu zrušit. Považuji to za naprostý omyl. A doufám, že „česká cesta“ to ukazuje zcela jasně.

10. október 2012

Prevzaté z <http://blog.tyzden.sk/tomas-fertek/2012/10/10/proc-nebyly-v-cechach-waldorfske-skoly-zruseny/>